

„Editorialul – criterii pentru definirea genului și categorii de analiză”

Section 10

Claudia Ene

Articolul constituie o cercetare exploratorie a unui corpus romanic de editoriale apărute în presa română, franceză, italiană, spaniolă, portugheză, care aduce în discuție diferite serii de criterii propuse pentru delimitarea genurilor discursive în general (v., între alții, Maingueneau 1996) și pentru delimitarea genurilor media (v. mai ales Charaudeau 1997) și ale presei scrise în special (v. mai ales Adam 1997b), verificând în ce măsură acestea se dovedesc utile în definirea și analizarea editorialului ca gen discursiv și încercând să constate ce alte criterii înrudite sau derivate își dovedesc eficiența în acest caz. Alegerea unor texte din mai multe limbi romanice are ca scop, în primul rând, constituirea unui corpus cât mai variat care să garanteze generalitatea criteriilor și a categoriilor de analiză selectate.

Punctele principale ale cercetării:

1. discutarea criteriilor referitoare la definirea genurilor specifice discursului jurnalistic – sistematizarea diferitelor poziții pe câteva categorii:

- criterii stabilite printr-o procedură deductivă, prin adaptarea și nuanțarea pozițiilor teoretice generale cu referire la genurile discursive, pe baza manualelor de jurnalism și a lucrărilor de prezentare generală a presei și pe fondul propriilor puncte de vedere situate în interiorul lingvisticii textuale și al analizei discursului (v. Adam 1997b și Charaudeau 1997)

- criterii provenite din ponderarea diferitelor concepții teoretice asupra genului cu analize care să verifice și să rafineze abordările metodologice alese ca fond al cercetării (v. studiile cuprinse în revistele *Pratiques* nr. 94 și *Semen* nr. 13, dedicate integral genurilor presei scrise, din perspectiva lingvisticii textuale și a analizei discursului)

2. stabilirea criteriilor posibile pentru definirea editorialului ca gen discursiv și a categoriilor de analiză rezultate din acestea

3. evaluarea, cu ajutorul textelor selectate, a criteriilor și a categoriilor de analiză, pentru a determina, pe de o parte, relevanța criteriilor pentru definirea genului și, pe de altă parte, eficiența categoriilor de analiză în descrierea textelor (capacitatea acestora de a evidenția fie constante ale genului, fie variații ale reprezentanților periferici – variații interculturale, variante individuale etc.).

4. reformularea și sistematizarea criteriilor și a categoriilor de analiză, în termenii analizei discursului, pornind de la cele cinci criterii stabilite de Maingueneau (1996), pentru definirea genurilor discursive, adaptate și reformulate de Adam (1997b) și Revaz (2001), pentru genurile discursului jurnalistic: criteriul pragmatic (scopurile vizate în text), criteriul enunțiativ (identitatea și gradul de angajare a autorului), criteriul semantic (temele abordate), criteriul compozițional (planurile de text și secvențele), criteriul stilistic (particularitățile micro-lingvistice).

Bibliografie

Adam, Jean-Michel, 1997a, „Genres, textes, discours: pour une reconception linguistique du concept de genre”, *Revue belge de philologie et d'histoire*, Tome 75 fasc. 3, *Langues et littératures modernes - Moderne taalenletterkunde*, pp. 665-681.

Adam, Jean-Michel, 1997b, „Unités rédactionnelles et genres discursifs: cadre général pour une approche de la presse écrite”, *Pratiques*, 94, pp. 3-18.

- Adam, Jean-Michel, 1999, *Linguistique textuelle. Des genres de discours aux textes*, Nathan Université.
- Adam, Jean-Michel, 2001, „Genres de la presse écrite et analyse de discours”, *Semen*, 13.
- Adam, Jean-Michel, 2011, *Genres de récits. Narrativité et généricité des textes*, Louvain-la-Neuve, Academia.
- Amossy, Ruth, 2009, „Repenser l'argumentation à travers les genres de discours: Propositions théoriques”, *Argumentation: langue, langage(s), texte, communication*. Actes de la section 'Argumentation' du XXX. Deutscher Romanistentag, Vienne, Septembre 2007, Atayan, Vahram & Pirazzini, Daniela (éds) (Frankfurt : Peter Lang)
- Beacco, J.-C., 2004, „Trois perspectives linguistiques sur la notion de genre discursif”, *Langages*, 153, pp. 109-119.
- Branca-Rosoff, Sonia, 1999a, „Types, modes et genres: entre langue et discours”, *Langage et société*, 87, pp. 5-24.
- Branca-Rosoff S., 1999b, “Des innovations et des fonctionnements de langue rapportés à des genres”, *Langage et Société*, 87.
- Bronckart, Jean-Paul, 2008, „Genres de textes, types de discours et « degrés » de langue. Hommage à François Rastier” (Texte inédit prononcé au Deuxième congrès international d'interactionnisme socio-discursif (ISD2), Lisbonne, 10-13 octobre 2007), *Texto !* janvier 2008, vol. XIII, n°1.
- Charaudeau, Patrick, 1997, „Les conditions d'une typologie des genres télévisuels d'information”, *Réseaux*, 81.
- Charaudeau, Patrick, 2001, „Visées discursives, genres situationnels et construction textuelle”, in Actes du colloque de Toulouse sur *Textes, types et genres*, Toulouse.
- Charaudeau, Patrick, 2006, „Discours journalistique et positionnements énonciatifs. Frontières et dérives”, *Semen*, 22.
- Combe, Dominique, 2002, „La stylistique des genres”, *Langue française*, 135, pp. 33-49.
- Cvasnî Cătănescu, Maria, 2003, „Retorica textului jurnalistic – cu referire la editorial”, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale, II. Actele Colocviului Catedrei de Limba Română, 27-28 noiembrie 2002*, coord. Gabriela Pană Dindelegan), București, Editura Universității din București, pp. 443-458.
- Dolinine, C., 1999, „Le problème des genres du discours quarante-cinq ans après Bakhtine”, *Langage & société* 87, pp. 25-40.
- Dubied, Annik, Marc Lits, 1997, „L'éditorial: genre journalistique ou position discursive?”, *Pratiques*, 94, pp. 49-61.
- Fløttum, K., 2002, „Polyphonie et typologie revisitées”, M. Olsen (éd), *Polyphonie – linguistique et littéraire*, no.V. Roskilde: Samfundslitteratur Roskilde, pp. 1-38.
- Fløttum, K., 2001, „Le discours rapporté dans l'editorial”, *Travaux de linguistique*, 41, pp. 107–115.
- Gauthier, Gilles, 2002, „L'analyse éditoriale française et québécoise”, *Études de communication*, 25, pp. 145-160.
- Grosse, Ernst-Ulrich, 2001, „Evolution et typologie des genres journalistiques”, *Semen*, 13, pp. 15-36.
- Herman, Thierry, Nicole Jufer, 2001, „L'éditorial, « vitrine idéologique du journal »?”, *Semen*, 13.
- Jost, François, 1997, „La promesse des genres”, *Réseaux*, 81.
- Lugrin, Gilles, 2001, „Le mélange des genres dans l'hyperstructure”, *Semen*, 13.
- Maignueneau, Dominique, 1996, *Les termes clés de l'analyse du discours*, Paris, Seuil.
- Moirand, S., 2003, „Quelles catégories descriptives pour la mise au jour des genres du discours?”, conférence à la journée scientifique « Les genres de l'oral » à l'université Lyon 2-Lumière et ENS LSH, [http://gric.lyon2.fr/Equipe1/actes/journees_genre.htm].
- Moirand, Sophie, 2007, „Le modèle du Cercle de Bakhtine à l'épreuve des genres de la presse”, *Linx*, 56.
- Nam-Seong, Lee, 2003, *Identité langagière du genre. Analyse du discours éditorial*, Paris, L'Harmattan.
- Revaz, Françoise, 1997, „Le récit dans la presse écrite”, *Pratiques*, 94, pp. 19-33.
- Revaz, Françoise, 2001, „La nécrologie: un genre rédactionnel?”, *Semen*, 13.
- Sanders, Carol, Bénédicte Facques, 2004, „Textes journalistiques et analyse contrastive du genre en didactique”, *Langages*, 153, pp. 86-97.
- Vieira de Camargo Grillo, Sheila, 2007, „Épistémologie et genres du discours dans le cercle de Bakhtine”, *Linx*, 56.
- von Münchow, Patricia, 2007, „Le genre en linguistique de discours comparative. Stabilités et instabilités séquentielles et énonciatives”, *Linx*, 56.
- Węgrzyn, Anna, 2008, „Éditorial – genre marqué axiologiquement”, *Romanica Cracoviensia*, 9.